

HET VANGEN VAN FITISSEN IN HUN TERRITORIUM MET BEHULP VAN EEN BANDRECORDER

In 1988 werden door mij m.m.v. R. Foppen & R. Reijnen pogingen ondernomen om Fitissen in hun territorium te vangen. Dit gebeurde in de grienden van de polders Autena en Bolgarijen tussen Vianen en Everdingen. Het gebied wordt doorsneden door de rijksweg A1. Het ringonderzoek daar maakt deel uit van een omvangrijk project, dat door het RIN in opdracht van Rijkswaterstaat wordt uitgevoerd (Reijnen & Thissen 1986). Het doel van het project is na te gaan of de geluidsbelasting van verkeer invloed heeft op de dichtheid en het broedsucces van vogels. Het onderdeel ringonderzoek is opgezet om te controleren of de Fitissen die in 1988 in de onderzoeksgrienden een territorium bezetten, in 1989 in datzelfde territorium terugkeren. Na half mei werd niet meer gevangen.

Er werd zowel in één-, twee- als driejarige grienden (wilgenhakbossen) gevangen. Het eenjarige griend leverde nogal wat problemen op. De zangposten bevonden zich in hoge doorgegroeide meidoorns en de rest van die percelen was kaal. De Fitissen vlogen altijd van het ene naar het andere hoge punt. De oplossing werd gevonden door tussen de meidoorns wilgen- of andere takken in de grond te steken. In de oudere grienden was het een kwestie van een greppeltje of andere min of meer open plaats te zoeken. Het wegnippen van enkele takjes was meestal voldoende om een ideale windvrije vangplaats te creëren. Er werd gewerkt met een normaal 3-baans mistnet van 6 meter. De groen geverfde aluminiumstokken konden in stalen buizen, waaraan circa 30 cm lange stalen pennen waren gelast, worden gestoken. Voor het geluid werd een draagbare Uher 4000 ReportL bandrecorder met nikkelcadmium accu gebruikt, waarop bijna een half uur fitiszang was opgenomen. Vangpogingen met een recorder met minder volume had minder reactie tot gevolg. Het duurde ook veel langer voor er vangsten

waren.

De werkwijze was als volgt. Bij het horen van een Fitis werd de zangpost opgespoord, waarna zo dicht mogelijk rond die post een gunstige vangplek werd gezocht. Na het opzetten van het net werd de recorder onder of vlakbij het net geplaatst en aangezet. Camouflage bleek niet noodzakelijk te zijn.

In 1987 kwam door vangsten op vaste plaatsen naar voren dat terrirootiumhoudende mannetjes zich vanaf half april vestigen. Voor ons was dit de aanleiding om vanaf die periode met vangen te beginnen. Aan de reactie van het mannetje was meestal te zien of het snel gevangen zou worden. Volgde geen reactie, dan was het waarschijnlijk een doortrekkend mannetje. Deze vogels waren later vaak van de zangpost verdwenen. Begon het onmiddellijk als een zwatelende spreekw opgewonden met de vleugeltjes te flapperen en luid te zingen, dan was het pleit snel beslist. Sommige exemplaren maakten direct daarna een duikvlucht en belandden in het net. Minder actieve exemplaren kwamen eerst nieuwsgierig kijken, fladderden wat rond en zakten steeds dichter naar de recorder. Een enkele keer achtervolgden mannetjes elkaar en werden ze beide gevangen. Wanneer de vangpoging binnen tien minuten niet succesvol verliep werd er een andere keer geprobeerd. Een enkele keer werd een roepje gehoord dat als "dzip" klonk. Dit waren vrouwtjes, die gelokt door de recorderzang in het net terechtkwamen. Aan het eind van de vangperiode was de reactie minder fel, al kwamen de vogels nog wel naar het net toe.

Van de gevangen vogels werden snavel-, vleugel-, staart-, totale lengte en het gewicht bepaald. Verder kregen ze aan één poot een aluminium ring en één kleurringetje en aan de andere poot twee kleurringetjes. Voor elke Fitis was de kleurringcombinatie anders, waardoor elk exemplaar als individu te herkennen valt. De vangplaats werd nauwkeurig op een kaart

ingetekend. In totaal werden 127 Fitissen geringd. Uit vergelijkingen met door territoriumkartering bepaalde aantallen in een griend en het aldaar gevangen aantal mannetjes bleek dat we twee derde van het aantal aanwezige mannetjes gevangen hadden.

We menen te mogen vaststellen dat de storing veroorzaakt door vangen in het broedseizoen gering is. De reactie onmiddellijk na het loslaten was in de meeste gevallen het voortzetten van de zang. Gekleurde exemplaren werden later op dezelfde plaatsen waargenomen. De voortgezette zang was tevens een aanwijzing voor de vangst van een territoriumhoudend exemplaar.

De hoop is nu gevestigd op het volgend jaar. Hoeveel exemplaren zullen er terugkomen en vestigen zij zich op dezelfde plaats?

Literatuur

Reijnen, M.J.S.M. & J.B.M. Thissen 1986. Beïnvloeding van broedvogelpopulaties in bossen en grienden door verkeer. Landschap 3 (4), 264-281.

Dick A. Jonkers

